

ומביאין מבית האומן אף על פי שאינם לצורך המועד, ואף לאחר חצות (מאירי; רמב"ם י"ט ח, כא, וראה מגיד משנה שם). ■ וכן הלכה (ש"ע שם, י).

גמרא. לא שנו אלא תוך שלשה למרדה וכו' - שמחזירים תרנגולת בחול המועד אם מתקיימים שני התנאים דלהלן, שלא עברו שלשה ימים מאז שמרדה, ושכבר ישב על הביצים שלשה ימים, אך אם עברו שלשה ימים ממרדה, שכבר יש בהחזרתה טורח גדול, או תוך שלשה לשיבתה, שעדיין ראויים הביצים לאכילה, אין מחזירים אותה (רש"י; רא"ש; מאירי). ואף ששינוי שאם מתה מושיבין אחרת במקומה, אך להושיב את אותה תרנגולת אחר שלשה ימים למרדה אסור, כי החזרת אותה תרנגולת אחר שלשה ימי מרידה הוא טורח גדול יותר מטורח השבת תרנגולת אחרת (חי' הר"ן ורבינו דוד, בדעת רש"י). ויש סוברים, שאין צורך בקיום שני התנאים, אלא אף בקיום אחד מהם כבר מותר להחזירה (חי' הר"ן; רבינו דוד).

מר סבר להפסד מרובה חששו, והפסד ביצה אחת כבר נחשב 'הפסד מרובה', כי כאשר הפסד הוא יותר משישית משווי הקרן, נחשב הדבר 'הפסד מרובה' (פתחי תשובה י"ד לא, ב, בשם נחלת שבעה ב, נה). ויש סוברים, שאין בזה כלל, אלא הכל לפי ראות עיני המורה, ותלוי לפי האדם והזמן, אם אצלו נחשב הפסד מרובה או לא (שם, בשם הר הכמל י"ד טו).

■ להלכה, תרנגולת שהושיבה על הביצים קודם המועד וברחה בחול המועד, יכול להחזירה, ואפילו אם לא ישב עליהן שלשה ימים והוא רק הפסד מועט [וכדעת רב אמי] (ש"ע או"ח תקל, ד). ויש סובר, שאין להקל אלא אם הפסד הוא של כמה ביצים [שיש ראשונים שלדעתם איסור מלאכה בחול המועד הוא מן התורה, ויש לחוש לדעת רב הונא, ומותר רק בהפסד מרובה] (משנ"ב שם, י, וביא"ל תקל, א). ולהניח ביצים במקום שתבא התרנגולת ותגדור עליהן, אין בזה טירחה גדולה, ומותר, שדוקא להושיב אותה על הביצים שיש בזה טירחה גדולה אסור (משנ"ב מהר"ד דרשו תקלו הע' 7, בשם ברית אברהם או"ח קי).

אמר אביי וכו', רבא אמר וכו', ונחלקו רק באופן יישוב הסתירה בברייתא, אך לא נחלקו לענין הדין, ולדעת שניהם רפת וחצר שוים זה לזה, שבארבעה עשר גורפים ומשליכים בחוץ, ובחול המועד רק מסלקים לצדדים, ואם נעשתה החצר כרפת, גורפים ומשליכים בחוץ (ב"ב או"ח תסח, ו, בדעת הרמב"ם). ויש סוברים, שנחלקו גם לענין הדין, שלדעת אביי אין חילוק בין רפת לחצר, אלא בין ארבעה עשר לחול המועד, שבארבעה עשר מותר להוציא לחוץ, ואילו במועד רק מסלקים לצדדים, ואם נעשתה החצר כרפת, מותר להוציא לחוץ. ולדעת רבא אין חילוק בין ארבעה עשר לחול המועד, אלא בין רפת לחצר, שברפת מותר להוציא לחוץ, ובחצר רק מסלקים לצדדים, ואם נעשתה החצר כרפת, מותר להוציא לחוץ [ומה שאמר רבא 'הא והא בחולו של מועד', הוא הדין בארבעה עשר שרק אם נעשתה החצר כרפת מותר להוציא לחוץ, אך כיון שלדעת אביי הרישא של הברייתא עוסקת בחול המועד, והסיפא בארבעה עשר, אמר רבא שאפשר להעמיד אף את הסיפא בחול המועד] (ב"ב שם, בדעת הר"ף והרא"ש). ■ להלכה, בארבעה עשר ובחול המועד, זבל שבחצר לא יוציאנו, אלא יסלקו לצדדים, ואם נתרבה ונעשתה החצר כרפת, מותר להוציא לחוץ [כרבא, וכדעת הר"ף והרא"ש] (ש"ע או"ח תסח, ט; שם תקלה, ג).

הדייט תופר כדרכו בחולו של מועד לצורך המועד, אבל שלא לצורך המועד אסור לתפור (תוס' מ"ק י, א ד"ה ההדיט). ■ וכן הלכה (ש"ע או"ח תקמא, ה, וראה שם ובמשנ"ב שם פרטים נוספים).

שכן הבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורין מספרין ומכבסין בחולו של מועד, שחכמים אסרו להסתפר ולכבס בחול המועד, כדי שיעשו זאת לפני הרגל, ולא ינסו להרגל כשהם מנוולים (מ"ק יד, א), אבל הבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורים, שלא היה להם פנאי להסתפר ולכבס לפני הרגל, מותרים בחול המועד (שם יד, ב - יד, א).

שכן עולי רגלים מתקנין מנעליהן בחולו של מועד, אבל לשאר אדם לא התירו לתקן את נעליו בחול המועד. ואף שאם לא יתקנו יתקלקו יותר, אין זה בכלל 'דבר האבד' שמותר לעשותו בחול המועד, כי הלא יכול לקנות נעליים חדשות (תוס' חי' הר"ן), כלומר, שיינה את הקרועות עד אחר המועד ואז יתקן, וכעת יקנה חדשות לילך בהן במועד, ואינו מפסיד כלום, לא כן בשאר 'דבר האבד', שאם לא יעשה את המלאכה כעת, יפסיד (מהר"ם). [ומה שעדיף לקנות מאשר לעשות מלאכה, זהו דוקא בדברים שבין כך הרגילות לקנות אותם מזמן לזמן, אבל אם יש לו דבר ואינו עומד לקנות אחר במקומו, ודאי שלא מצריכים אותו לקנות, אלא יתקן באופנים המותרים (חוט שני חול המועד רלט)]. ויש סובר, שכל אדם מותר לתקן מנעליו בחול המועד, והזכירה הגמ' עולי רגלים, כי דרכם לתקן נעליהם (ראב"ה מ"ק תכא, המציין שיעשה כן בצנעה, ושהחמיר לא לתקן, תבוא עליו ברכה. וראה מאירי שם יג, א). ■ להלכה, אם יכול לקנות נעליים חדשות יקנה, ואין להקל לתקן נעליו, שאין זה נחשב 'דבר האבד' (שעה"צ תקמא, טז).

משנה. מושיבין שובכין לתרנגולים - מניחים בארבעה עשר בניסן ביצים תחת התרנגולות כדי שירבצו עליהן ויתחממו, ויגדלו אפרוחים (רש"י; גירסא ראשונה; ר"ף; רא"ש), וכתבה המשנה 'שובכין', משום שצריך לסדר את הביצים על גבי תבן וקש, כאדם המסדר קן לעופות, וכתבה 'תרנגולים', על שם סופם (מאירי). ויש גורסים 'מושיבים שובכין ותרנגולות', ונאמרו כאן שני דינים, היתר הושבת שובכים ליונים לחימום הביצים, והיתר הושבת תרנגולות לחימום הביצים ולגידול אפרוחים (רש"י; גירסא שניה). ויש סובר, ש'מושיבין' הכוונה שמתקנים מקום לעמידת התרנגולים, אבל להושיבם על ביצים, אסור (רמב"ם י"ט ח, כא, ע"פ מגיד משנה שם בפ' ראשון), משום שהוא טורח גדול (המכתם). ■ להלכה, מתקנים מקום לעמידת תרנגולים [ויש להסתפק אם ההיתר הוא רק לתקן ולהכין להם מקום בעלמא, או שמותר גם לבנות להם לול וכדו'] שהיא מלאכה גמורה (פמ"ג או"ח תסח משב"ז ה), אבל להושיבם על ביצים, אסור [כדעת הרמב"ם] (ש"ע שם ו, ובאר היטב שם, יג).

בארבעה עשר, עד חצות, ואף במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה כל היום (מאירי; בשם יש מפרשים). ויש סוברים, שאף לאחר חצות מותר, כי אין זו מלאכה, ורק מלאכה אסורה עד חצות (מאירי, בשם יש מפרשים; פני יהושע). ■ להלכה, מושיבים שובכים אף לאחר חצות [כדעה שניה] (ש"ע או"ח תסח, ו), ואפילו במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה (משנ"ב שם, לג).

גורפין מתחת רגלי בהמה בארבעה עשר, אף לאחר חצות (ר"ן על הר"ף; פני יהושע). ■ וכן הלכה (ש"ע שם ח, ומשנ"ב שם, לג).